

Назарбекова М. С., Бейшеналиева У. Ү.

*Назарбекова Мээрим – магистрант, С. Нааматов атындагы НМУ
Бейшеналиева Уулкан – п.и.к., доц.м.а., С. Нааматов атындагы НМУ*

**БИЛИМ БЕРҮҮДӨ ДОЛБООРДУК ОКУТУУ
МЕТОДУН ПАЙДАЛАНУУНУН ЭФФЕКТИВДҮҮЛҮГҮ**

**ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МЕТОДА
ПРОЕКТНОГО ОБУЧЕНИЯ В ОБРАЗОВАНИИ**

**EFFECTIVENESS OF USING
THE PROJECT TEACHING METHOD IN EDUCATION**

Аннотация: Долбоордук окутуу методу, негизги принциби, долбоор ыкмасын колдонуу менен жетишилген негизги максаттар, билим берүү тармагында кеңири колдонулушу, жеке долбоорлор, топтук долбоорлор, практикалык долбоорлор, изилдөө долбоорлору каралды, ошондой эле мектепте долбоордук негизде окутуунун мисал катары каралышы изилденди.

Аннотация: Рассмотрены метод проектного обучения, его основной принцип, основные цели, достигаемые с помощью метода проектов, его широкое применение в сфере образования, индивидуальные проекты, групповые проекты, практические проекты, исследовательские проекты, а также на примере проектного обучения. преподавание в школе изучалось.

Abstract: Project teaching method, its main principle, the main goals achieved by using the project method, its widespread use in the field of education, individual projects, group projects, practical projects, research projects were considered, and the example of project-based teaching at school was studied.

Негизги сөздөр: долбоордук окутуу методу, мектеп, изилдөө, пландоо, долбоорду ишке ашыруу, жеке долбоор, топтук долбоор, топтук долбоорлор, билим берүү, окуучу.

Ключевые слова: проектный метод обучения, школа, исследование, планирование, реализация проекта, индивидуальный проект, групповой проект, групповые проекты, обучение, ученик.

Key words: project teaching method, school, research, planning, project implementation, individual project, group project, group projects, education, student.

Долбоордук окутуу методу заманбап мектептерде активдүү колдонулуп жаткан билим берүүдөгү инновациялык ыкма. Ал окуучулардын активдүү ишмердүүлүгүн талап кылган татаал тапшырмалар

болуп саналган долбоорлорду ишке ашыруу түрүндө окуу процессин уюштурууга негизделген.

Долбоордук окутуу методундагы долбоорлор ар түрдүү болушу мүмкүн - бир сабактын ичинде чечилген кичинекей тапшырмалардан бир нече жума же айлар талап кылынган көп баскычтуу чоң долбоорлорго чейин. Долбоордук методдун мүнөздүү өзгөчөлүгү окуучуларды окуу процессине активдүү тартуу, алардын өз алдынчалыгын, чыгармачылык жана коммуникациялык көндүмдөрүн өнүктүрүү болуп саналат.

Долбоордук методдун негизги принциби окуучулар менен мугалимдин ортосундагы кызматташтык жана өз ара аракеттенүү, ошондой эле командалык иш. Окуучулар окуу процессинин активдүү катышуучулары катары иш алып барышат, алар предметтик чөйрөнү изилдешет, маалыматты издешет, алынган билимдерди талдап, синтездеп, жалпылашат. Натыйжада алар теориялык материалдарды гана үйрөнбөстөн, практикалык көндүмдөргө ээ болуп, реалдуу маселелердин чечимдерин табат.

Долбоор ыкмасын колдонуу менен жетишилген негизги максаттар - бул чыгармачыл жана критикалык ой жүгүртүүнү өнүктүрүү, өз ишин өз алдынча пландаштыруу жана уюштуруу жөндөмү, ошондой эле коммуникация көндүмдөрү. Мындан тышкары, долбоордук ыкманы колдонуу окуучулардын мотивациясын жогорулатууга жардам берет, анткени алар алган билимдерин турмушта практикалык колдонууну көрүшөт.

Долбоордук окутуу методу заманбап билим берүү системасына маанилүү салым кошуп, келечектеги кесиптик ишмердүүлүгүндө ийгиликтүү колдоно ала турган татаал билимдерди, көндүмдөрдү жана жөндөмдөрдү өнүктүрүүгө мүмкүндүк берет.

Долбоордук окутуу методу заманбап билим берүү тармагында кеңири колдонула баштады. Аны колдонуу окуучулардын коммуникативдик, чыгармачыл жана проблемага багытталган көндүмдөрүн өнүктүрүүгө түрткү берүүчү активдүү жана кызыктуу окуу чөйрөсүн түзүүгө мүмкүндүк берет.

1. Орто мектептерде билим берүү: Мектептерде айрым темаларды жана предметтерди тереңде-тип үйрөнүү, окуучулардын чыгармачылык ой жүгүртүүсүн жана өз алдынчалыгын өнүктүрүү үчүн долбоорлоо ыкмасы активдүү колдонулат. Долбоорлор ар түрдүү предметтердин мазмунун интеграциялоо менен тематикалык комплекстерге айкалыштырылышы мүмкүн, бул окуучуларга билимдердин ортосундагы байланышты көрүүгө мүмкүндүк берет.

2. Жогорку билим берүү: Долбоордук окутуу ыкмасы университеттерде студенттердин практикалык көндүмдөрүн, критикалык ой жүгүртүүсүн жана биргелешип иштөө жөндөмдүүлүгүн өнүктүрүү үчүн колдонулат. Долбоорлор аркылуу студенттер өз тармагындагы конкреттүү көйгөйлөрдү изилдеп, өз долбоорлорун иштеп чыгып, ишке ашыра алышат жана реалдуу көйгөйлөрдүн чечимдерин таба алышат.

3. Кесиптик окутуу: Профессионалдык ишмердүүлүктүн ар кандай чөйрөлөрүндө долбоор ыкмасы конкреттүү кесиптерде талап кылынган практикалык көндүмдөрдү өнүктүрүү үчүн колдонулушу мүмкүн. Мисалы, бизнесте долбоор ыкмасы студенттерге бизнес-пландарды иштеп чыгуу жана талдоо же маркетинг долбоорлорун ишке ашыруу аркылуу теориялык билимдерин практикада колдонууга мүмкүндүк берет.

4. Кесиптик эмес чөйрөлөр: Долбоордун ыкмасын жашоонун ар кандай чөйрөлөрүндө колдонсо болот, мисалы, балдарга жана жаштарга чыгармачылыктарын өнүктүрүүгө жардам берүү үчүн балдар лагерлерин же клубдарды уюштурууда ишке ашырылышы мүмкүн.

Долбоордук окутуу методу ар кандай типтерге жана ыкмаларга ээ болушу мүмкүн, алардын айрымдары:

1. Жеке долбоорлор: Окуучулар өз алдынча иштеп жатканда долбоорлорду тандап, иштеп чыгышат. Алар өз ишин өз алдынча түзүүгө, кызыккан теманы изилдөөгө жана жөндөмдөрүн өнүктүрүүгө мүмкүнчүлүк алышат. Алардын өз алдынчалыгын жана өзүн-өзү уюштурууну өнүктүрөт.

2. Топтук долбоорлор: Бул учурда жалпы долбоордун үстүндө топтордо иштешет. Ар бир команда мүчөсү белгилүү ролдорду жана милдеттерди ала алат. Бул ыкма кызматташуу, баарлашуу жана командада иштөө көндүмдөрүн өнүктүрүүгө мүмкүндүк берет.

3. Предметтер аралык долбоорлор: Мындай долбоорлордо окуучулар кандай предметтик чөйрөлөрдөгү билимди конкреттүү маселелерди чечүү үчүн колдонушат. Мисалы, бул программалык камсыздоону иштеп чыгууну дизайн принциптери менен байланыштырган долбоор же алгоритмдик ой жүгүртүүнү чыгармачылык процесс менен айкалыштырган долбоор болушу мүмкүн.

4. Практикалык долбоорлор: Мисалы окуучулар чыныгы кардарлар менен кызматташып, практикалык чечимдерди камсыз кылуу үчүн изилдөө жана иштеп чыгууларды жүргүзө алышат. Бул ыкма чыныгы турмуштук чөйрөдө тажрыйба алууга жана алардын билими менен көндүмдөрүн иш жүзүндө кандайча колдонулуп жатканын түшүнүүгө мүмкүндүк берет.

5. Изилдөө долбоорлору: Бул долбоорлордо белгилүү бир теманы же көйгөйдү изилдеп, эксперимент жүргүзүп, маалыматтарды талдап, изилдөөлөрүнүн негизинде жыйынтык чыгарышат. Бул ыкма окуучулардын аналитикалык ой жүгүртүүсүн жана критикалык ой жүгүртүү жөндөмүн өнүктүрөт.

Мектепте долбоордук негизде окутуунун бир мисалын карап көрөлү.

8-класстын окуучулары «Айлана-чөйрөнү коргоо» деген теманы окуп жатышат. Анда долбоордук методдун максаты – өз мектебинде жана коомчулугунда экологиялык маселелерге карата маалымдуулукту жана мамилени жогорулатууга багытталган долбоорду иштеп чыгуу жана ишке ашыруу.

1-кадам: Изилдөө

Окуучулар мектеп комплексинин ичинде жана сыртында экологиялык изилдөөлөрдү жүргүзүшөт. Алар абанын, суунун жана топурактын булганышы, таштандыларды бөлүштүрүү жана башка экологиялык аспектилерди изилдей алышат. Изилдөө процессинде алар ар кандай маалымат булактарын колдоно алышат, сурамжылоолорду жана интервьюларды жүргүзүшүп, эксперттер жана экологиялык уюмдар менен кызматташа алышат.

2-кадам: Талдоо жана пландаштыруу

Чогултулган маалыматтардын негизинде окуучулар көйгөйлөрдү талдап, өз долбоорунун конкреттүү максаттарын жана милдеттерин түзүшөт. Мисалы, алар мектепке өзүнчө таштанды чогултуу системасын орнотууну, бак-дарак отургузууну уюштурууну же мектеп топторуна экологиялык агартуу иш-чараларын өткөрүүнү чечиши мүмкүн.

3-кадам: Пландоо жана ишке ашыруу

Окуучулар ар бир катышуучунун ролун жана жоопкерчилигин, ошондой эле аны ишке ашыруу үчүн зарыл болгон ресурстарды аныктоо менен өз долбоорунун деталдуу планын иштеп чыгышат. Алар окутуучу жана башка кызыкдар тараптар менен жолугушууларды өткөрүп, тапшырмаларды өткөрүп, иш пландарын талкуулай алышат.

4-кадам: Долбоорду ишке ашыруу

Окуучулар өздөрүнүн долбоорун ишке ашыруунун үстүндө жигердүү иштеп жатышат. Алар ар кандай иш-чараларды жана акцияларды өткөрүп, маалыматтык материалдарды түзүп, өз аймагындагы экологиялык иш-чараларга катышып, экологиялык көйгөйлөргө көңүл бура алышат.

5-кадам: Натыйжаларды баалоо жана презентациялоо

Долбоордун аягында окуучулар өз иштеринин жыйынтыгын баалап, аны башка окуучулар, мугалим, ата-энелер жана жалпы коомчулук менен бөлүшүшөт. Долбоорду, мисалы, көргөзмө, пресс-конференция же жергиликтүү гезитке жарыялоо форматында көрсөтө алышат.

Долбоордук окутуу методу окуучуларды өнүктүрүү жана алардын окууга болгон кызыгуусун арттыруу үчүн чоң потенциалга ээ. Ал теориялык билимди практикалык көндүмдөр менен айкалыштырууга мүмкүндүк берет, чыгармачыл ой жүгүртүүнү өнүктүрөт жана активдүү жарандык позициянын калыптанышына өбөлгө түзөт.

Адабияттар:

1. Белова И.В., Мельникова В.С. Проектное обучение: от теории к практике, 2017г.

2. Иванова Н.В. Психолого-педагогическая подготовка учителей к организации проектной деятельности школьников, авторский блог о кибербезопасности, 2013

3. <https://www.hse.ru/staff/YBelova>

4. <https://cyberleninka.ru/article/n/psihologo-pedagogicheskaya-podgotovka-uchiteley-k-organizatsii-proektnoy-deyatelnosti-shkolnikov/viewer>